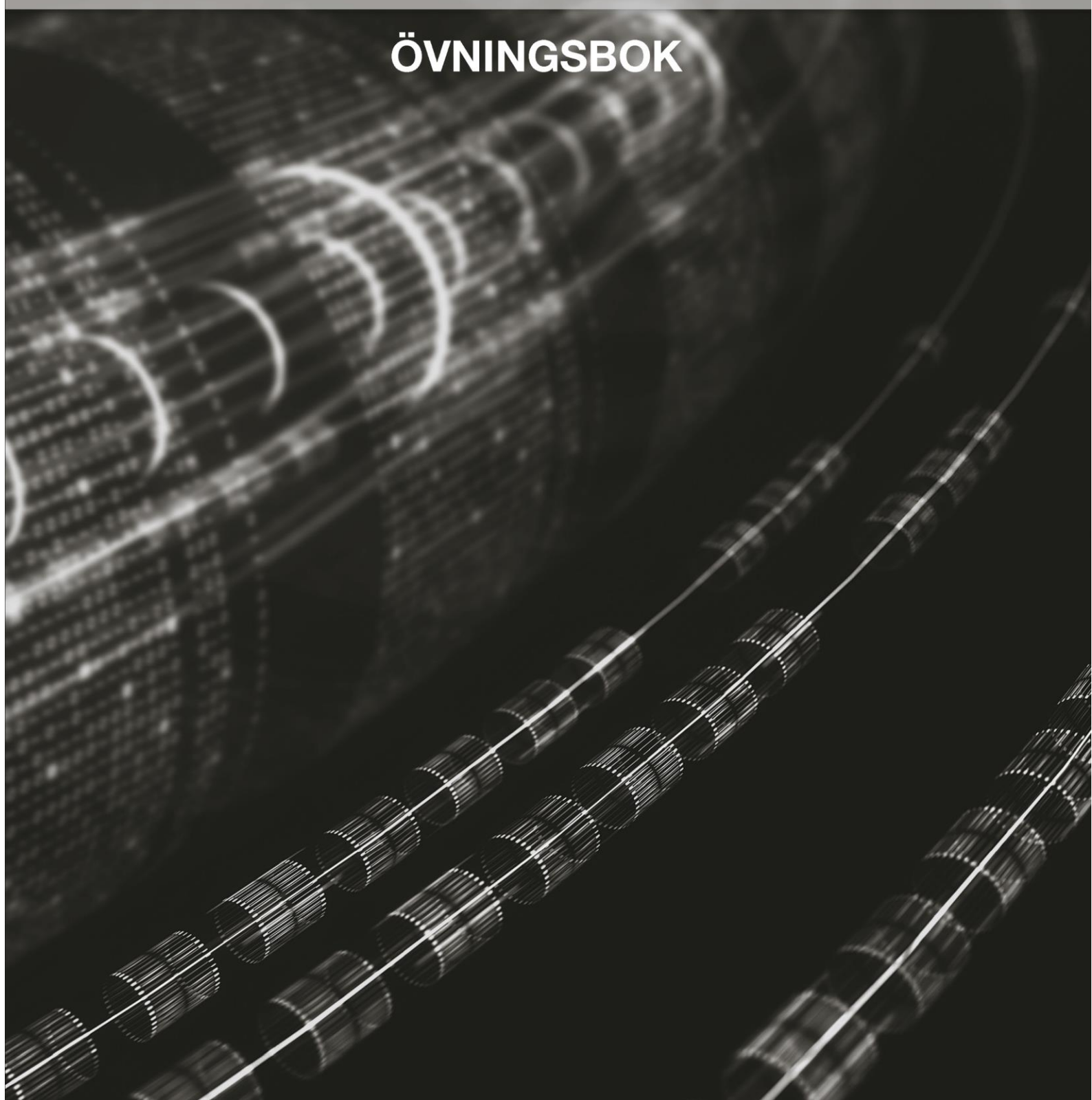

PAUL HÅKANSSON | ANDERS SÄLLBERG

MOTORSTYRNING

ÖVNINGSBOK

MOTORSTYRNING

Övningsbok med facit

Paul Håkansson Anders Sällberg

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord	5	Kapitel 5	
Författarpresentation	5	Motorer - installeras med ansvar	39
Inledning	6	Repetitionsfrågor	39
Introduktion	7	Praktik 5a: Anslutning av trefasmotor till polomkopplare	43
Kapitel 1		Praktik 5b: Anslutning av trefasmotor till mjukstart	44
Motorstyrning, teknik i förändring	8	Praktik 5c: Anslutning av trefasmotor till frekvensomriktare	45
Repetitionsfrågor	8	Praktik 5d: Start av trefasmotor med PLC	46
Praktik 1a: Materialkännedom kring reläer och kontaktorer	10	Praktik 5e: Gör en säkerhetsfunktion	46
Kapitel 2		Kapitel 6	
Schema – schemaläsningens grunder	12	Skåpsbyggnad	48
Repetitionsfrågor	12	Repetitionsfrågor	48
Kretsschemaexempel	15	Praktik 6a: Skåpsbyggnad	49
Schemahänvisningar	17	Dokumentation	51
Förbindningsschema och förbindningstabeller	17	Ledningsförteckning	54
Enlinjeschema	16	Kapitel 7	
Praktik 2a: Schemaläsning styrkretsar	19	Produkter inom motorstyrning	58
Praktik 2b: Schema styrkretsar	21	Repetitionsfrågor	58
Huvudkretsar	22	Praktik 7a. Lär känna olika komponenter och dess funktion	62
Kapitel 3		Praktik 7b. Varvtalsvakten	65
Trefas växelströmsmotorer	23	Kapitel 8	
Repetitionsfrågor	24	Likströmsmotorn	68
Praktik 3a: Resistans- och isolationsmätning på trefasmotor	28	Repetitionsfrågor	68
Praktik 3b: Anslutning av trefasmotor med handmanövrerad motorskydds brytare	30	Praktik 8a: Bygg en likströmsmotor	71
Praktik 3c: Anslutning av trefasmotor med kontaktormanövrerad startutrustning	32	Praktik 8 b: Installation av likströmsmotor	72
Praktik 3d: Kontroll av motorskydds brytares överlastskydd	33	Kapitel 9	
Kapitel 4		Servomotorer, specialmotorer och bromssystem	73
Startalternativ för växelströmsmotorer	34	Repetitionsfrågor	73
Repetitionsfrågor	34	Praktik 9a. Bromsa en motor	76
Praktik 4a: Anslutning av trefasmotor till fram o backkoppling	36	Kapitel 10	
Praktik 4b: Anslutning av trefasmotor till Y-D start	37	Felsökning och underhåll	77
		Repetitionsfrågor	77
		Praktik 10a: Felsökning	78
		Praktik 10b: Underhåll	79
		Avslutningsövning	81
		Facit	84

Förord

Vår ambition med övningsboken är att den studerande ska få en bra repetition kring fakta som behandlats i faktaboken.

- Boken innehåller en mängd repetitionsfrågor som förstärker inläringen av de viktigaste kunskaperna. Kom ihåg att frågorna bör användas som en kunskapskontroll, inte som ifyllnadsuppgifter innan fakta lärts in.
- De praktiska övningarna är relativt traditionella övningar i »skolvärlden« med några undantag. Vår research har visat att det på de flesta utbildningsplatser finns ett uppbyggt koncept kring de vanligaste startalternativen.
- Som »examensuppgift« finns på sid 82–84 en uppgift som sätter den studerandes kunskaper, kring såväl lagar och regler som motorstyrning, på prov. En bra värdemätare på vilken kunskapsnivå som uppnåtts.

Det är alltså vår förhoppning att vi skapat en lärorik övningsbok.

Mycket nöje, önskar

Paul Håkansson & Anders Sällberg

Författarpresentation

Paul Håkansson

Jag är författare till ett flertal titlar inom det el- och teletekniska området. Titlar som jag nu i egen regi kan ge ut. Att själv få ta hand om framställan, produktion och försäljning har länge lockat mig och nu har det blivit verklighet. Jag hoppas innerligt att du ska finna mina böcker intressanta och lärorika.

Med vänlig hälsning

Paul Håkansson

www.elotele.se

Anders Sällberg

Mina 30 år som elektriker, arbetsledare, platschef och egen företagare inom elbranschen har givit mig ett gediget brett kunskapsområde inom el-teknik.

Dessa år med all erfarenhet gör att jag med säkerhet kan säga att denna bok, tillsammans med de andra i denna nya fräscha serie av böcker, för framtida el-tekniker, kommer att bli ett bra tillskott till våra skolor.

Med vänlig hälsning

Anders Sällberg

Inledning

Välkommen till övningsboken!

I övningsboken ska du arbeta med praktiska övningar och repetitionsfrågor. För att tillgodose varierande behov hos eleverna, har vi lagt in olika övningar att välja mellan.

De praktiska övningarna utgör ett smörgåsbord att välja ifrån.

Repetitionsfrågor

Använd repetitionsfrågorna för att kontrollera dina kunskaper kring fakta som behandlats i kapitlet. Utför inte alla frågor i ett kapitel på en gång, utan använd dem för att varva teoretiska- och praktiska övningar. På så sätt får du variation i ditt arbete.

Praktiska övningar

Tabellen nedan visar de olika övningar som förekommer i övningsboken. Håll alltid tabellen aktuell för att underlätta din planering och samtidigt ge din lärare en snabb överblick hur du ligger till i kursmomenten.

Ordningsföljd	Övningsmoment	Klart/sign
1a	Materialkännedom kring reläer och kontaktorer	
2a	Schemaläsning styrkretsar	
2b	Schema styrkretsar	
3a	Resistans- och isolationsmätning på trefasmotor	
3b	Anslutning av trefasmotor med handmanövrerad motorskyddsbytare	
3c	Anslutning av trefasmotor med kontaktormanövrerad startutrustning	
3d	Kontroll av motorskyddsbytares överlastskydd	
4a	Anslutning av trefasmotor till fram o backkoppling	
4b	Anslutning av trefasmotor till Y-D start	
5a	Anslutning av trefasmotor till polomkopplare	
5b	Anslutning av trefasmotor till mjukstart	
5c	Anslutning av trefasmotor till frekvensomriktare	
5d	Start av trefasmotor med PLC	
5e	Gör en säkerhetsfunktion	
6a	Skåpsbyggnad	
7a	Lär känna olika komponenter och dess funktion	
7b	Varvtalsvakt	
8a	Bygg en likströmsmotor	
8b	Installation av likströmsmotor	
9a	Bromsa en motor	
10a	Felsökning	
10b	Underhåll	
Egna övningar:		
Egna övningar:		
Egna övningar:		
Egna övningar:		

1 MOTORSTYRNING, teknik i förändring

1. En trefasbelastning ska styras över en kontaktor.
Ringa in rätt inkopplingsalternativ.

a) Inkommande parter inkopplas till:

1-3-5 2-4-6 1-2-3

b) Utgående parter tas ut på:

4-5-6 2-4-6 1-3-5

2. Beskriv skillnaden mellan en huvudkrets och en styrkrets.

3. Vilka beteckningar har i regel anslutningen till spolen på ett relä eller en kontaktor?

4. Om du behöver fler kontaktfunktioner på en befintlig kontaktor (dvs på en redan monterad kontaktor), hur gör du då?

5. Dra linjer till rätt beteckning.

Slutande kontakter NO (Normaly Open)

Brytande kontakter NC (Normaly Closed)

Praktik 3c: Anslutning av trefasmotor med kontaktormanövrerad startutrustning

Målet med övningen

Att lära dig att ansluta en trefasmotor över en kontaktor och säkerhetsbrytare.
Att lära dig att ställa in överlastskyddet.

Material

Trefasmotor.
Säkerhetsbrytare.
Kontaktormanövrerad motorskydds-brytare.
Förskruvningar.
Installationskabel 5G1,5 och 4G1,5.
Anslutningskabel.
Klammer, fästmateriel.

Viktigt att tänka på

Det är mycket viktigt att det finns en fungerande märkning av kablar och parter i en motoranläggning. Märkning är viktigt av såväl praktiska som säkerhetsmässiga skäl.

Övningens genomförande

Börja med att skapa en dokumentation kring den installation du ska utföra.
Scheman utföres med fördel i ett CAD-program.

Moment 1

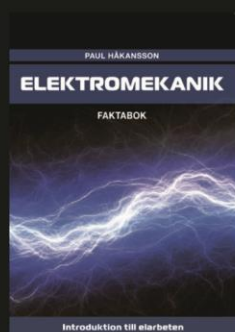
- Se till att övningsplatsen är skyddad mot tillkoppling.
- Spänningslöshetskontrollera.
- Dra fram kablar till kontaktor, säkerhetsbrytare och motor. Använd rätt typ av förskruvningar. Sätt inte på locken.
- Montera motorns plintbleck i Y- eller D-koppling beroende på vilket spänningssystem som används. Kontrollera med din lärare vilket spänningssystem som används i utbildningslokalen.
- Anslut apparaterna.
- Ställ in rätt strömvärde på överlastskyddet. Värdet finns på motorns märkplåt.
- Kontrollera skyddsjorden genom att mäta mot annat skyddsjordat föremål.
- Montera fast locken.
- Kontakta din lärare innan du spännsätter utrustningen.
- Slå till säkerhetsbrytaren.
- Provkör utrustningen – lyssna att kontaktorn slår till och från och att motorn går normalt.

MOTORSTYRNING

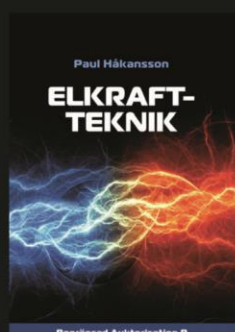
Övningsbok

Läromedlet Motorstyrning riktar sig till både yrkesverksamma elektriker och utbildning inom gymnasieskola och vuxenutbildning. I övningsboken får du bekräfta din inläring genom att besvara frågor på faktabokens innehåll.

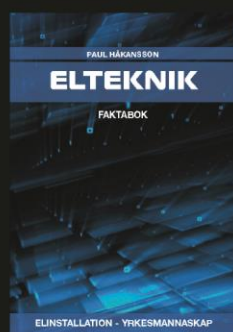
Paul Håkansson's utgivning, numera i egen regi, består av nedanstående läromedel med tillhörande arbetsmaterial. Elektromekanik, Elkraftteknik, Elinstallation – Yrkesmannaskap, Faktabok och Montörshandbok, Motorstyrning samt Kommunikationsteknik, Faktabok och Installationshandbok.

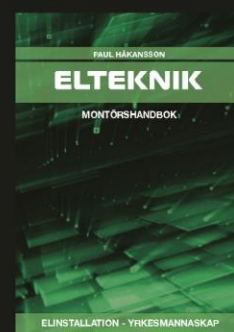
Elektromekanik
Faktabok

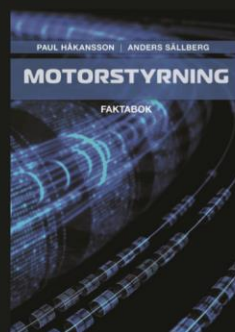
Elkraftteknik
Faktabok

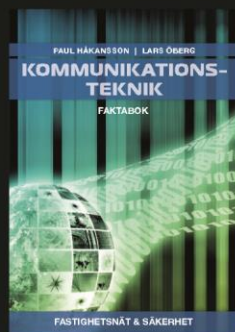
Elinstallation
Faktabok

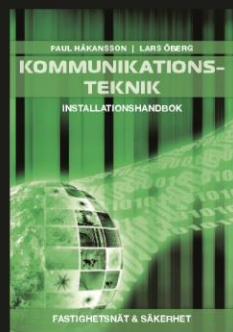
Elinstallation
Montörshandbok

Motorstyrning
Faktabok

Kommunikationsteknik
Faktabok

Kommunikationsteknik
Installationshandbok

PEALLKONSULT

Pedagogik och El-Teleteknik

ISBN 978-91-89259-12-6

9 789189 259126